

Het kasteel van de familie de Merode in Westerlo [© VLM]

de Merode

een groene slaapster wakkergekust

ERIK VERHAERT, OLGA JONGENEELLEN EN HOY-MING TO [VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ]

Op de grens tussen de provincies Vlaams-Brabant, Antwerpen en Limburg, waar de Kempen overgaan in het Hageland, ligt een uitgestrekt groen gebied vol ruimte en rust: het domein de Merode. In 2000 bood de gelijknamige prinselijke familie het te koop aan. Verschillende partijen, waaronder het Agentschap voor Natuur en Bos, Natuurpunt en de provincie Antwerpen, waren geïnteresseerd in delen ervan. Zij vormden een partnerschap en vroegen de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) om namens hen met de familie te onderhandelen en het ganse domein in voorlopig eigendom te verwerven.

VIA HET INSTRUMENT LANDINRICHTING WORDEN ZEVEN ONTHAALPOORTEN TOT HET GEBIED ONTWIKKELD EN RECREATIEVE NETWERKEN VOOR WANDELAARS, FIETSERS EN RUITERS AANGELEGD.

De aankoop van het domein door VLM vond plaats in 2004, waarna elk deelgebied in 2005 werd doorverkocht zonder gevaar voor versnippering. Alle partners ondertekenden immers het 'Charter de Merode' waarin ze verklaarden het gebied als één geheel te willen bewaren en beloofden een gezamenlijke visie uit te werken om het gebied te beheren. Met dit doel voor ogen startten ze in 2007 een pilootproject voor het Vlaamse plattelandsbeleid dat inhoudelijk voorbereid werd door de Vlaamse Landmaatschappij. De coördinatie gebeurt door een stuurgroep waarin alle partners vertegenwoordigd zijn. Het voorzitterschap ervan werd tot in 2012 opgenomen door de Vlaamse minister van Landbouw en Plattelandsbeleid, in 2013 nam de voor plattelandsbeleid bevoegde gedeputeerde van de provincie Antwerpen de voorzittershamer over.

Uitgangspunt van dit pilootproject was de vaststelling dat het domein de Merode gelegen is in het hart van een streek met uitgestrekte bos- en natuurgebieden, intacte landschappen en een uitzonderlijk rijk erfgoed. En hoewel al die pracht er al jaren ligt, werd er in het verleden nooit veel mee gedaan. Het gebied beschikt over heel wat troeven die in het plattelandsproject nu eindelijk worden benut.

Natuur, landschap en erfgoed

Steunend op een bevraging van een ruime groep actoren werd een masterplan - het zogenaamde 'integraal plan' - ontwikkeld dat voorziet in een brede waaier aan acties en projecten. Voor de uitvoering ervan kan de Vlaamse Landmaatschappij rekenen op de medewerking van de verschillende partners, de leden van de stuurgroep en tal van andere, al dan niet lokale, actoren.

De in het integraal plan omschreven projecten en acties werden gestructureerd rond drie pijlers. De eerste pijler omvat alle acties die te maken hebben met natuur-, landschaps- en erfgoedwaarden. Ook hier slaan meerdere partners de handen in mekaar. Heel wat van de projecten worden gerealiseerd via het instrument landinrichting. Hét overlegforum in dit verband is de planbegeleidingsgroep voorgezeten door het Agentschap voor Onroerend Erfgoed, terwijl de Vlaamse Landmaatschappij voor het secretariaat zorgt. Een samenwerkingsverband tussen het Agentschap voor Natuur en Bos, Natuurpunt en de Vlaamse Landmaatschappij realiseerde inmiddels het natuurinrichtingsproject Averbode Bos & Heide. Hierin ontwikkelden ze met Europese steun zeldzame natuurwaarden in een mozaïek van bosrijke zones, uitgestrekte

heidelandschappen, heischrale graslanden en open vennen. Vrijwilligers legden vele kilometers wandelpad aan, zodat bezoekers het gebied op een avontuurlijke manier kunnen doorkruisen.

De economie volgt

De waarden inzake natuur, landschap en erfgoed vormen de aantrekkingskracht van het de Merodegebied. Steeds meer bezoekers vinden de weg naar het domein. Dat zorgt voor een dynamiek die ook de economie stimuleert en nieuwe jobs creëert in de horeca, de plaatselijke middenstand, toeristisch-recreatieve verblijven, natuurbeheer... Via een aantal economisch georiënteerde acties, ondergebracht in de tweede pijler van het integraal plan, wordt getracht deze dynamiek verder te stimuleren. Zo ondersteunen de partners initiatieven rond verbrede landbouw en pakken ze de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de streek aan in nauwe samenwerking met de toeristische diensten van de drie provincies. Via het instrument landinrichting worden zeven onthaalpoorten tot het gebied ontwikkeld en recreatieve netwerken voor wandelaars, fietsers en ruiters aangelegd. Met de partners worden overeenkomsten afgesloten voor het onderhoud van de gerealiseerde infrastructuur.

Samen met de ondernemers uit de streek wordt de overnachtingscapaciteit in het gebied uitgebreid. Talloze nieuwe activiteiten moeten het nog weinig gekende de Merodegebied beter op de kaart te zetten. Het gaat dan bijvoorbeeld om groepsactiviteiten, teambuilding en culturele activiteiten.

Voor de uitwerking van de tweede pijler kreeg het project Europese steun vanuit het Interreg IVb - NWE project *Collaborate*. Hierin werden ondernemers en erfgoedhouders uit de streek verenigd in een netwerk dat nieuwe samenwerkingsmogelijkheden en product-marktcombinaties uitwerkte. Dit bottom-up gegroeide netwerk bereidde een concept van *branding* voor om diensten en streekproducten in de markt te zetten met een gezamenlijk beeldmerk. Na afloop van het EU project heeft het netwerk zichzelf georganiseerd in een zelfstandig verder werkende structuur.

Participatie op het platteland

En dat brengt ons vanzelf bij de derde pijler: 'de Merode als zelfbewust platteland, met medewerking van alle regionale en lokale actoren'. 'Participatie' vormt het codewoord voor het ganse